

Agnieszka K o ł o d z i e j (Vratislav)

VÝVOJ POLSKÉ, ČESKÉ A SLOVENSKÉ ZOONOMASTIKY

THE DEVELOPMENT OF THE POLISH, CZECH AND SLOVAK ZOONOMASTICS

The paper presents a survey of the study of animal names in West Slavic languages. Within the scope of the survey were the onomastic works from Poland, the Czech Republic and Slovakia. The author of the paper has distinguished four main areas of animal names study: the study of animal names in rural areas, of animal names in literature, of animal names in zoos, and of animal names in cities; and has analyzed all of them.

The survey revealed that there is a significant disproportion in the number of works published on animal names in the three countries. The topic has been investigated most thoroughly by Polish linguists, and a number of valuable papers has been published in Slovakia. The most popular area of the study has been the study of animal names in rural areas.

Keywords

onomastics, zoonomastics, animal names, literary onomastics, Polish linguistic

Každodenně se setkáváme s propriální sférou jazyka. Je možné říci, že jsme tvůrci této sféry. Během komunikace využíváme propriální jazykové zázemí: antroponyma, toponyma, chrématonyma. K tomuto jazykovému zázemí patří také jiné druhy proprií, mezi nimiž jsou i zoonyma.

Tento příspěvek má za cíl krátce ukázat dosavadní stav výzkumu polské, české a slovenské zoonymie.

Zoonomastika patří k jednomu z nejmladších odvětví onomastiky. Řadí se společně s různými druhy antroponym k bionymickému plánu živých bytostí.¹⁾

Pojem zoonymie můžeme definovat jako soubor názvosloví, jenž zahrnuje vlastní jména různých druhů zvířat. Onomastickou disciplínu zabývající se klasifikací, sémantickou a formální analýzou těch jmen lze nazvat zoonomastikou. Vedle termínu zoonymie se často používá pojem zoonyma, tedy jména, jimiž se pojmenovávají jednotlivá zvířata. Zatímco však termín zoonymie poukazuje na systémový charakter souboru (souborů) vlastních jmen zvířat, termín zoonymum se vztahuje ke konkrétnímu jménu zvířete. Polská onomastika navrhuje ještě několik jiných termínů, např. (v překladu do češtiny) vlastní jména zvířat, zavolání na zvířata, pojmenování zvířat apod.,²⁾ česká

¹⁾ R. Šrámek, Úvod do obecné onomastiky, Brno 1999, s. 16.

²⁾ Srov. J. Bubak, Zoonimia – nazwy zwierząt. In: E. Rzetelska-Feleszko (ed.), Polskie nazwy własne, Kraków 2005, s. 330.

onomastika – jména zvířat (zoonyma), slovenská – mená zvierat (zoonymá). Lze zmínit ještě jeden český termín, domácí mazlíčci. Tento pojem se vztahuje ke všem skupinám zvířat: domácích, užitkových a cizokrajných.³⁾

Rozlišování zoonymie na tematické skupiny probíhá v závislosti na prostředí, v němž se zvířata vyskytují. V tomto článku přijímáme rozlišení na 4 tematické skupiny: 1) na rurozoonymii, tzn. venkovskou zoonymii, do které patří vlastní jména užitkových zvířat žijících ve vesnickém prostředí, především krav, koní, ovcí apod., 2) na urbozoonymii, tedy městskou zoonymii, soubor jmen zvířat žijících v městském prostředí, tj. jmen psů, koček, potkanů, křečků apod., 3) na zoonymii zoologických zahrad, jež zahrnuje jména zvířat, která potkáváme v zoologických zahradách, a 4) na literární zoonymii, soubor jmen zvířecích postav objevujících se v literárních dílech, např. v pohádkách, v básních apod.⁴⁾ Co se týká českého a slovenského strukturování zoonymie, rozdělení analogické k polskému bohužel neexistuje. Čeští a slovenští onomastici se samozřejmě věnovali zoonymii, hlavně venkovské, ale jak píše N. Kvítková, „[p]ro českou situaci se rozdělení na jména městských a venkovských zvířat v současné době tolik nehodí. Násilnou kolektivizací byla u nás přetržena tradice pojmenovat dobytek vlastními jmény, velkokapacitní kravíny a vepřiny pozměnily vztah mezi člověkem a zvířetem. Dříve dával jména svému dobytku hospodář, za socialismu tu místo něho byli různí vedoucí, zootechnici a vůbec námezdní pracovníci.“⁵⁾

Pokud jde o dosavadní zkoumání zoonymie, není bohužel příliš rozsáhlé. V knize *Urbozoonimia polska* napsané J. Strutyńským můžeme číst: „O ile ‚Bibliografia onomastyki polskiej‘ odnotowuje łącznie ponad 10 000 pozycji, to ‚Bibliografia z zakresu zoonimii słowiańskiej‘ liczy ich zaledwie 261, w tym 144 drukowanych alfabetem łacińskim. Jeżeli uwzględnia się fakt, że wśród pozycji drukowanych grażdanką zgodnie z tradycją onomastów z byłego Związku Radzieckiego rozumiejących zoonimy jako każdą: zarówno własną, jak i każdą pospolitą nazwę zwierzęcia, występuje wiele opracowań dotyczących apelatywnych określeń zwierząt, to liczba ta ulegnie znacznemu ograniczeniu. Z drugiej strony, jeżeli z liczby 144 prac drukowanych alfabetem łacińskim wyłącza się takie, które nie dotyczą zoonimii polskiej (14 opracowań czeskich i słowackich) oraz takie, które nie dotyczą zoonimii rozumianej jako nazwy własne zwierząt, a także zbiory nie opracowanych materiałów, to – po dodaniu refe-

³⁾ E. Hájková, *Jména pro české domácí mazlíčky*. In: J. David – M. Čornejová – M. Harvalík (eds.), *Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky. IV. česká onomastická konference. 15.–17. září 2009, Ostrava – Praha 2010*, s. 172.

⁴⁾ Viz J. Bubak, o. c. v pozn. 2.

⁵⁾ N. Kvítková, *Výzkum zoonym*. In: J. David – M. Čornejová – M. Harvalík (eds.), *Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky. IV. česká onomastická konference. 15.–17. září 2009, Ostrava – Praha 2010*, s. 292.

ratów poprzędających omawianą bibliografię – ogólna liczba teoretycznych polskich opracowań z zakresu zoonimii nie przekroczy sześćdziesięciu.⁶⁾

Přestože tento citát pochází z knihy publikované v roce 1996, počet prací týkajících se zoonymie se významně nezměnil.⁷⁾ Ve srovnání s publikacemi z jiných onomastických disciplín, např. z antroponomastiky, toponomastiky, chrématonomastiky, je tento počet malý. Během posledních 15 let se soubor zoonomastických prací obohatil přibližně o patnáct odborných studií.

Se zájmem o zoonomastickou tematiku se však setkáváme už koncem 19. století, přesně tedy v jeho dvou posledních dekadách. Tehdejší analýza se soustředila hlavně na jména koní a psů s rodokmenem, ale také hospodářských zvířat: krav, volů, ovcí. Můžeme konstatovat, že ruozoonymie je nejlépe zpracovanou oblastí ze všech zoonymických skupin a její výzkum je aktuálním onomastickým tématem po celou dobu.

V polském prostředí patří k nejstarším zmínkám o zoonymii seznamy plemenných koní, např. Księga rodowa koni czystej krwi angielskiej i arabskiej wraz z ich pochodzeniem znajdujących się w Galicji,⁸⁾ Księga stad koni czystej krwi wydana przez Dyрекcję Towarzystwa Wyścigów Konnych w Królestwie Polskim⁹⁾ a Nomenklatura ogarów Jana Ostroroga publikovaná W. Ziembickým teprve v roce 1934.¹⁰⁾

Z konce 19. století pocházejí jiné polské soupisy zvířecích jmen: Nazwy krów od W. Siarkowského¹¹⁾ a Lud okolic Żarek, Siewierza i Pilicy, jego zwyczaj, sposób życia, obrzędy, podania, gusła, zabobony, pieśni, zabawy, przysłowia, zagadki i właściwości mowy napsany M. Fedorowským.¹²⁾ První soupis vznikl v roce 1881, druhý v 1889. V těchto textech nacházíme zmínky o hospodářských zvířatech, avšak uvedené práce není možné hodnotit jako přísně teoretické. Takovou úlohu plní článek O nazwach krów na podstawie rękopisu z zeszłego wieku¹³⁾ od W. Matlakowského.¹⁴⁾ Tato

⁶⁾ J. Strutyński, *Urbozoonimia polska*, Kraków 1996, s. 7.

⁷⁾ Mám tu na mysli zájem o zoonymickou tematiku jak v Polsku a Česku, tak i na Slovensku.

⁸⁾ E. Wolański, *Księga rodowa koni czystej krwi angielskiej i arabskiej wraz z ich pochodzeniem znajdujących się w Galicji*, Lwów 1857.

⁹⁾ A. Mokronowski, *Księga stad koni czystej krwi wydana przez Dyрекcję Towarzystwa Wyścigów Konnych w Królestwie Polskim*, Warszawa 1870.

¹⁰⁾ W. Ziembicki, *Jana Ostroroga – „Nomenklatura ogarów“*, *Język Polski* 19, 1934, s. 40–48.

¹¹⁾ W. Siarkowski, *Nazwy krów*, *Wisła* 5, 1881, s. 922.

¹²⁾ M. Fedorowski, *Lud okolic Żarek, Siewierza i Pilicy, jego zwyczaj, sposób życia, obrzędy, podania, gusła, zabobony, pieśni, zabawy, przysłowia, zagadki i właściwości mowy*, 1–2, Warszawa 1888–1889.

¹³⁾ W. Matlakowski, *O nazwach krów na podstawie rękopisu z zeszłego wieku*, *Wisła* 3, 1889, s. 901–906.

¹⁴⁾ Kromě Matlakowského se vlastními jmény zvířat zabývali také jiní etnologové, např. B. Dembowski, *Nazwy krów*, *Wisła* 14, 1891, s. 658; nebo P. Zwoliński, *Wstęp do bizontoni-*

práce, jež provádí analýzu jmen krav v rukopise z roku 1726, je první svého druhu.

Slovenský materiál je prezentovaný rukopisem od L. V. Riznera *Dialektický slovník bošácký* (1896–1913). Jména krav, jež se objevila v uvedeném slovníku, se také vyskytovala v jiných slovenských lexikografických zpracováních z počátku 20. století.¹⁵⁾ Zdálo by se, že slovník z pera Riznera je nejstarším slovenským zdrojem zahrnujícím zvířecí jména, avšak Š. Drahošová a M. Majtán ve svých článcích poukazují na ještě starší zdroje k pojmenování koní a krav pocházející z 18. století.¹⁶⁾

Pro výzkum slovanské onomastiky jsou důležité zejména předválečné práce polského onomastika W. Taszyckého, jenž si všiml podobnosti mezi procesem pojmenování krav a žen a zároveň postuloval další vědecké zpracování.¹⁷⁾

Do 40. let 20. století můžeme datovat počátek zájmu o tematiku psích jmen a zmínit článek od J. S. Bystroně.¹⁸⁾

Avšak k přelomu v zoonomastickém výzkumu dochází teprve ve 2. polovině 20. století. Velký vliv ve zpracování jazykového materiálu této onomastické disciplíny se připisuje polskému badateli H. Górniewiczowi, autorovi prvního vědeckého textu o zvířecích jménech – *Zawołania zwierząt domowych w Sztumskiem*.¹⁹⁾ Je možné konstatovat, že tento článek má vědecký charakter díky užitým klasifikacím, strukturně-gramatické a sémantické. Pokud jde o první klasifikaci, Górniewicz pracoval podle strukturně-gramatického modelu navrženého S. Rospondem.²⁰⁾ Jeho schéma obohatil sémantickou klasifikací od K. Dejny.²¹⁾

mii, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze* 8, 1982, s. 177–180.

¹⁵⁾ K. Kálal – M. Kálal, *Slovenský slovník z literatury aj nářečí*. (Slovensko-český diferenciální), Banská Bystrica 1923, nebo P. Tvrďý, *Slovenský frazeologický slovník*, 2. vyd., Praha – Prešov 1933.

¹⁶⁾ S. Drahošová, *Archívné pramene o menách koní vo fondoch Štátneho oblastného archívu v Nitre*. In: E. Krošlákova (ed.), *Jazyková a mimojazyková stránka vlastných mien*. 11. slovenská onomastická konferencia. Nitra 19.–20. mája 1994. Sborník referátov, Bratislava – Nitra 1994, s. 194–197; M. Majtán, *Pomenúvanie kráv na Slovensku začiatkom 18. storočia (motivácia imien podľa súpisov bytčianskeho panstva)*, *Acta onomastica* 50, 2009, s. 152–157.

¹⁷⁾ Srov. J. Bubak, o. c. v pozn. 2, s. 331.

¹⁸⁾ J. S. Bystron, *Nazwy własne psów*, *Prace i Materiały Etnograficzne* 6, 1947, s. 153–163.

¹⁹⁾ H. Górniewicz, *Zawołania zwierząt domowych w Sztumskiem. Osiągnięcia i postulaty w dziedzinie badań onomastycznych w Polsce*, *Onomastica* 5, 1959, s. 451–462.

²⁰⁾ S. Rospond, *Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych*, Wrocław 1957.

²¹⁾ K. Dejna, *Terenowe nazwy śląskie*, *Onomastica* 2, 1956, s. 103–126.

Schéma nabízené Górnowiczem je důležité pro zoonomastický výzkum, protože bylo přijato, samozřejmě s modifikacemi, jinými badateli této disciplíny.²²⁾ Ve své klasifikaci Górnowicz rozděluje všechna zvířecí jména na dvě základní skupiny:

1) oslovení primární, tj. použití apelativ nebo proprií jako vlastních jmen zvířat v nezměněné formě;

2) oslovení sekundární v podobě odvozenin se zoonymickým sufixem.

Dále badatel uvádí sémantickou klasifikaci a rozlišení zoonym na 3 následující skupiny:

1) „odimienne“ – jména depropriální utvořená :

a) od plných jmen;

b) od jmen zkrácených a hypokoristik;

c) od jména nebo příjmení nenáviděného vládce;

2) „odapelatywne“ – jména deapelativní utvořená:

a) od vnější vlastnosti;

b) od psychické vlastnosti;

c) od názvů ras psů;

d) od názvů ze zvířecího světa a jiné;

3) onomatopoické.²³⁾

Pozornost zoonymii věnoval Górnowicz také v jiných člancích.²⁴⁾

V 60. až 80. letech 20. století se pokračovalo hlavně ve zpracování jmen hospodářských zvířat: krav, koní apod. Základem některých prací jsou zdroje až ze 17. a 18. století. V polském prostředí se touto tematikou zabývali S. Warchoł,²⁵⁾ H. Puk-Bugalská,²⁶⁾ P. Galas,²⁷⁾ J. Bubak, A. Wilkoń,²⁸⁾ E. Siatkowska²⁹⁾ a F. Pluta.³⁰⁾ V českém pro-

²²⁾ H. Puk-Bugalska, *Zawołanie zwierząt domowych w ziemi chełmińsko-dobrzyńskiej*, *Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego WSP w Gdańsku* 2, 1962, s. 177–198.

²³⁾ H. Górnowicz, o. c. v pozn. 19.

²⁴⁾ H. Górnowicz, *Zoonimia Powiśla Gdańskiego*, *Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze* 2, 1973, s. 41–55; též, *Zoonimia*. In: H. Górnowicz (ed.), *Wstęp do onomastyki*, Gdańsk 1988, s. 88–94.

²⁵⁾ S. Warchoł, *Nazwy własne krów w kilku zabytkach rękopiśmienniczych z końca XVII i XVIII wieku*, *Onomastica* 7, 1961, s. 327–351.

²⁶⁾ H. Puk-Bugalska, o. c. v pozn. 22.

²⁷⁾ P. Galas, *Nazwy krów z przyrostkiem -ula w powiecie bocheńskim*. In: S. Hrabec (ed.), *Symbolae philologicae in honorem Vitoldi Taszycki*, Wrocław 1968, s. 85–90.

²⁸⁾ J. Bubak – A. Wilkoń, *Z problematyki nazw własnych koni*, *Język Polski* 49, 1969, s. 291–269; J. Bubak, *Nazwy zwierząt domowych z terenu Sądeckizny w dokumencie z końca XVII wieku*, *Rocznik Sądecki* 15/16, 1974–1977, s. 391–403.

²⁹⁾ E. Siatkowska, *Zachodniosłowiańskie zawołania na zwierzęta*, Warszawa 1976.

³⁰⁾ F. Pluta, *Nazwy zwierząt domowych z XVIII wieku*. In: H. Borek (ed.), *Wokół języka. Rozprawy i studia poświęcone pamięci profesora Mieczysława Szymczaka*, Wrocław 1988,

středí v tomto období ruozoonomastický výzkum vedli S. Utěšený³¹⁾ a B. Téma.³²⁾

Lze pozorovat, že už v 60. letech se v Česku zájem o jména psů a koček začíná rozvíjet díky krátké práci J. Spala.³³⁾

Ze slovenského výzkumu, věnovaného venkovské zoonymii, stojí za zmínku práce od K. Palkoviče,³⁴⁾ J. R. Nižnanského³⁵⁾ a J. Podoláka.³⁶⁾ Článek posledního uvedeného autora je spojen s pastevectvím a zkoumá jména ovcí. Není to jediná práce zabývající se podobnou tematikou, protože v Polsku jména pastýřských psů studoval J. Setkowicz.³⁷⁾

V roce 1982 byl publikován článek polské badatelky G. Surmové *Nazwy zwierząt w gminie Debrzno w województwie śląskim*.³⁸⁾ S ruozoonomastickým výzkumem byly také spojeny texty J. Hasmanové *Jména koní v západních Čechách*, autorky jednoho z nepočtených seznamů koní v české oblasti,³⁹⁾ a dále od L. Králíka *Hydronymia versus zoonymia (o pôvode niektorých zooným)*.⁴⁰⁾

s. 325–328.

³¹⁾ S. Utěšený, *Vlastní jména osob a zvířat u Čechů na jihu rumunského Banátu*, *Naše řeč* 47, 1964, s. 208–216; *týž*, *O jménech krav na Jičínsku*, *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV* 3, 1962, s. 208–216.

³²⁾ B. Téma, *Jména skotu a koní na východním Těšínsku*, *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV* 11, 1970, s. 54–63.

³³⁾ J. Spal, *Jména našich psů a koček*, *Zprávy kruhu přátel českého jazyka*, 1965, leden, s. 11–17. *Výtah ve Zpravodaji Místopisné komise ČSAV* 7, 1966, s. 146–148.

³⁴⁾ K. Palkovič, *Slovenské nářečové mená domácich zvierat*. In: M. Jurkovič (ed.), *Agrikultúra. Zborník poľnohospodárskeho múzea v Nitre* 8, Nitra 1969, s. 169–178; *týž*, *Názvy plemien domácich zvierat*. In: M. Jurkovič (ed.), *Agrikultúra. Zborník poľnohospodárskeho múzea v Nitre* 13, Nitra 1975, s. 97–98.

³⁵⁾ R. J. Nižnanský, *Príspevok k chovu koní na juhozápadnom Slovensku (Brestovany)*, *Slovenský národopis* 14, 1969, s. 123–161.

³⁶⁾ J. Podolák, *Ľudové názvy oviec ako prameň etnografického štúdia pastierstva v Karpatoch*, *Slovenský národopis* 26, 1978, s. 601–625.

³⁷⁾ J. Setkowicz, *Uwagi o imionach psów na halach Beskidu Śląskiego*, *Poradnik Językowy*, 1976, s. 412–415; *týž*, *Nazwy psów pasterskich na południowych halach pasma babiogorskiego*, *Język Polski* 64, 1984, s. 355–357; *týž*, *Zawołania psów owczarkisch na szczytach halnych Babiej Góry i masywu pilczańskiego po stronie północnej*, *Język Polski* 65, 1985, s. 284–288.

³⁸⁾ G. Surma, *Nazwy zwierząt w gminie Debrzno w województwie śląskim*, *Onomastica* 32, 1982, s. 169–181.

³⁹⁾ J. Hasmanová, *Jména koní v západních Čechách*, *Onomastický zpravodaj ČSAV* 28, 1987, s. 121–122.

⁴⁰⁾ L. Králik, *Hydronymia versus zoonymia (o pôvode niektorých zooným)*, *Slovenská reč* 58, 1993, s. 156–164.

Je třeba připomenout, že jak polští a čeští, tak i slovenští onomastici se věnovali nejen výzkumu vlastních zvířecích jmen, způsobu jejich tvoření ve svém mateřském jazyce, ale také zoonymii v jiných slovanských a neslovanských zemích. Za příklad můžeme uvést články B. Lindertové *Przyrostki służące do tworzenia nazw zwierząt na terenie Serbii i Chorwacji*,⁴¹⁾ *Zoonomastika v Maďarsku* napsaný M. Opělovou-Károlyovou,⁴²⁾ *Imiona bułgarskich zwierząt domowych z pera W. Budziszewské* apod.⁴³⁾

Koncem 70. let se objevují práce, jež se týkají zoonymie zoologických zahrad. Podstatný přínos k tomuto vývoji mají polští badatelé: S. Tomaszewska, E. Jakus-Borková a J. Głowacki. První je autorkou článku *Nazwy własne zwierząt łódzkiego Ogrodu Zoologicznego*,⁴⁴⁾ druhé náleží práce *Nazwy własne zwierząt ogrodów zoologicznych w Opolu i we Wrocławiu*.⁴⁵⁾ Głowacki svůj příspěvek věnoval jménům zvířat žijících v zoologické zahradě v Bydhošti.⁴⁶⁾

Za první práce rozvíjející oblast urbozoonomastiky, tedy studia vlastních jmen zvířat žijících v městském prostředí, lze považovat články o jménech čistokrevných psů. Můžeme zde zmínit text S. Tomaszewské *O imionach i przydomkach psów rasowych*.⁴⁷⁾ Pak v této tematice pokračovali J. Bubak – *Nazwy psów rasowych (na podstawie materiału z krakowskiej kartoteki Polskiego związku Kynologicznego)*,⁴⁸⁾ a M. M. Nowakowska – *O Amikach, Czikach i inych imionach psów nie tylko rasowych*.⁴⁹⁾

⁴¹⁾ B. Lindert, *Przyrostki służące do tworzenia nazwa zwierząt domowych na terenie Serbii i Chorwacji*, *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej* 9, 1970, s. 235–242.

⁴²⁾ M. Opělová-Károlyová, *Zoonomastika v Maďarsku*. In: M. Majtán (ed.), 12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár *Onomastika a škola*. Prešov 25.–26. októbra 1995, Prešov 1996, s. 334–338.

⁴³⁾ W. Budziszewska, *Imiona bułgarskich zwierząt domowych*, *Onomastica* 39, 1994, s. 205–228.

⁴⁴⁾ S. Tomaszewska, *Nazwy własne zwierząt łódzkiego Ogrodu Zoologicznego*, *Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego* 25, 1979, s. 109–122.

⁴⁵⁾ E. Jakus-Borkowa, *Nazwy własne zwierząt ogrodów zoologicznych w Opolu i we Wrocławiu*. In: S. Warchoń (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996, s. 199–215.

⁴⁶⁾ J. Głowacki, *Imiona własne zwierząt w Ogrodzie Fauny Polskiej w Bydgoszczy*, *Język Polski* 72, 1992, s. 151–153.

⁴⁷⁾ S. Tomaszewska, *O imionach i przydomkach psów rasowych*, *Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego* 29, 1983, s. 61–81.

⁴⁸⁾ J. Bubak, *Nazwy psów rasowych (na podstawie materiału z krakowskiej kartoteki Polskiego związku Kynologicznego)*. In: S. Warchoń (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996, s. 185–198.

⁴⁹⁾ M. M. Nowakowska, *O Amikach, Czikach i inych imionach psów nie tylko rasowych*. In: T. Michalewski (ed.), *Współczesna leksyka*, cz. 2, Łódź 2001, s. 49–51.

Tomaszewska ve svém dřívějším článku o jménech zvířat zoologických zahrad uvádí klasifikaci zoonym a rozlišuje 5 skupin:

- a) antroponyma ve funkci zoonym,
- b) toponyma ve funkci zoonym,
- c) jiná vlastní jména ve funkci zoonym,
- d) apelativa ve funkci zoonym a
- e) jména neurčitá.

Pak pokračuje rozdělením na názvy přenesené a odvozeniny.⁵⁰⁾

Velký přínos pro polské zoonomastické výzkumy znamenal S. Warchoł – autor práce *Uwagi o „Kwestionariuszu do badań zoonimii ludowej“*.⁵¹⁾ Tento článek představuje část publikace vydané o několik let později *Kwestionariusz do badań zoonimii ludowej w Polsce (na tle słowiańskim)*.⁵²⁾ Tato práce měla splňovat dva cíle:

„Wzorowany w dużym stopniu na metodach badawczych stosowany w dialektologii i dialektografii ma umożliwić zebranie w terenie maksymalnej ilości zoonimów z obszaru Polski, a w przyszłości także w pozostałych krajach, oraz 2) posłużyć jako podstawa do zebrania w miarę pełnego materiału zoonimicznego, a następnie opracowania monografii, w której zawarta będzie nie tylko analiza strukturalno-semantyczna, ale również stratygraficzny opis najbardziej przydatny dla współczesnej zoonimii typowych.“⁵³⁾

Warchoł je autorem dvousvazkové práce *Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej: słowiańskie nazwy własne zwierząt domowych i udomowionych zwierząt dzikich w środowiskach wiejskich*.⁵⁴⁾ V prvním svazku se věnuje analýze vlastních jmen buvolů, býků, koní a volů, zatímco ve druhém jménům krav.

S. Warchoł se zasloužil o vydání konferenčního sborníku příspěvků týkajících se výzkumu zoonymie: *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*.⁵⁵⁾ Svazek zahrnuje tři části věnované rurozoonimii, urbozoonymii a literární zoonymii, a čtvrtou část „Varia“. K důležitým článkům z jednotlivých částí patří *Miejsce zoonimii w propriálnej sferze języka* od R. Mrózka, *Polskie zoonimy historyczne* autora B. Walczaka či

⁵⁰⁾ S. Tomaszewska, o. c. v pozn. 44.

⁵¹⁾ S. Warchoł, *Znaczenie dialektologii w badaniach z zakresu zoonimii ludowej*. In: M. Basaj – W. Boryś – H. Popowska-Taborska (eds.), *Słowistyczne Studia Językoznawcze. Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica 2*, Wrocław 1987, s. 195–210.

⁵²⁾ S. Warchoł, *Kwestionariusz do badań zoonimii ludowej w Polsce (na tle słowiańskim)*, Lublin 1993.

⁵³⁾ S. Warchoł, o. c. v pozn. 52, s. 13.

⁵⁴⁾ S. Warchoł, *Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej: słowiańskie nazwy własne zwierząt domowych i udomowionych zwierząt dzikich w środowiskach wiejskich*, t. 1 a 2, Lublin 2009.

⁵⁵⁾ S. Warchoł (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996.

Tradycja i współczesność w polskiej zoonimii ludowej (na tle słowiańskim) od S. Warchoła.⁵⁶⁾

Je známo, že dôležitou úlohu pro zoonomastický výzkum hraje dialektologie. V analyzovaném konferenčním zpracování nacházíme také práce zdůrazňující využití zoonymie v dialektologickém výzkumu, např. Znaczenie materiałów zoonimicznych w badaniach dialektologicznych (komunikat) od F. Czyżewského a S. Galy, článek napsaný U. Kęsikovou Zoonimia w Słowniku gwar polskich apod., práce věnované lidové zoonymii Mená kráv v staršej slovenčine od M. Majtána nebo Zoonymá na južnom Slovensku od M. Opělové-Károlyové,⁵⁷⁾ zároveň i mnoho článků věnujících se problematice srovnávací.⁵⁸⁾ V popisovaném sborníku Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich se zároveň setkáváme se zpracováním literární zoonymie. Za příklad můžeme uvést Nazwy krów w polskiej literaturze pięknej od Cz. Kosyla, Zoonimia w powieściach Tytusa Kasprowicza S. Tomaszewské apod.

V odborné literatuře to však nejsou jediné články vztahující se ke zkoumání zvířecích jmen v literatuře. V slovenském prostředí také můžeme sledovat zájem o literární zoonymii. Pozornost této tématické skupině věnovaly E. Krošláková a M. Nábělková.⁵⁹⁾

⁵⁶⁾ Viz také S. Warchoł, Nouvelles tendances dans la formation de systèmes zoonymiques dans les langues slaves. In: E. M. Närhi (ed.), Proceedings of the XVIIth International Congress of Onomastic Sciences. Helsinki 13–18 August 1990. Vol. 2, Helsinki 1990, s. 468–475; týž, Systemy zoonimiczne w gwarach mieszanych i przejściowych wschodniej Lubelszczyzny. In: S. Warchoł (ed.), Systemy onomastyczne w słowiańskich gwarach mieszanych i przejściowych, Lublin 1993, s. 319–362; týž, Etnogeneza Słowian w świetle słowiańskiej tradycyjnej zoonimii ludowej (Problematyka wybrana), Folia Onomastica Croatica 12–13, 2003–2004, s. 559–572; týž, Genetyczne i strukturalnie-semantyczne związki między antroponią śląską i zoonimią ludową. In: R. Łobodzińska (ed.), Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość polskiej onomastyki, Wrocław 2003, s. 69–76.

⁵⁷⁾ M. Opělová-Károlyová, Zoonymá na južnom Slovensku. In: S. Warchoł (ed.), Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich, Lublin 1996, s. 85–89.

⁵⁸⁾ Tyto články se však netýkají srovnávání v rámci západoslovanské zoonymie. Viz N. Ananiewa, Zoonimia w polskich gwarach pogranicza bałto-słowiańskiego. In: S. Warchoł (ed.), Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich, Lublin 1996, s. 17–27; M. Sajewicz, Ze studiów nad zoonimią polsko-białorusko-ukraińskiego pogranicza językowego na Białostocczyźnie. In: S. Warchoł (ed.), Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich, Lublin 1996, s. 91–109; L. Zienkiewicz, Zoonimy w polsko-ukraińskiej gwarze Dratowa pod Łęczną. In: S. Warchoł (ed.), Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich, Lublin 1996, s. 171–182 apod.

⁵⁹⁾ E. Krošláková, Mená osob a zvierat v súčasnej detskej literatúre. In: M. Majtán (ed.), Aktuálne úlohy onomastiky z hľadiska jazykovej politiky a jazykovej kultúry. Zborník príspevkov z 2. československej onomastickéj konferencie (6.–8. mája 1987 v Smoleniciach), Bratislava 1989, s. 361–367; M. Nábělková, Pes Zagroš a sučka Zadva, vlk Hlt, lev Lev,

Lze konstatovat, že pro slovanskou zoonomastickou literaturu byly velmi důležité dva konferenční sborníky, a to sborníky příspěvků z 11. a 12. slovenské onomastické konference, které se konaly v Nitře (1994) a v Prešově (1996). V obou sbornících byly vyčleněny zvláštní oddíly věnované zoonomastice. Tyto sborníky poskytují skutečně velké množství dat ze zoonomastického výzkumu, hlavně v Polsku a na Slovensku. V prvním najdeme informace o teoretickém pohledu na zoonymii, přesněji na její systematické vlastnosti, o výzkumu západoslovenské zoonymie a jménech slovenských zubrů a koní. Druhý sborník čítá skoro trojnásobně více článků, ve většině také věnovaných polské a slovenské zoonymii. Autoři článků v tomto svazku se zabývali především problematikou rurozoonymie (např.: *Kształtowanie się nazw zwierząt domowych w gospodarstwach wiejskich, Zoonymá na strednom Slovensku* apod.), analýzou jmen koní (*Nazwy koni hodowlanych na Mazowszu, Mená koní v žrebčinci vo Veľkom Šariši*), a také jmény psů a koček žijících v městském a venkovském prostředí (*Mená psov na Slovenku či Z najnowszej zoonimii Opolszczyzny. Imiona kotów*).

Za zmínku v tomto sborníku stojí kromě jiných zajímavých článků dva, v nichž se autoři věnují na jedné straně apelativním označením zvířat ve funkci hydronym (*Świat zwierząt w polskich hydronimach z pera J. Dumy*), a na druhé straně zkoumáním procesu nominace v kynologii (*Nominácia v kynológii J. Matejčíka*). Co se týče první práce, podobným tématem se zabývala W. Budziszewská, studující naopak hydronyma ve funkci zoonym.⁶⁰⁾

Pokud jde o české nebo slovenské zoonymické klasifikace, existují, stejně jako v Polsku, schémata založená na strukturní klasifikaci, jež je obohacena také sémantickou klasifikací. Za příklad můžeme uvést sémantické rozdělení podle motivačního základu vzniku, popsané M. Opělovou-Károlyovou ve sborníku *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*. V okruhu vlastních jmen zvířat se vyčleňují tři skupiny:

- 1) zoonyma utvořená od podstatných všeobecných jmen, přídavných jmen a jiných slovních druhů;
- 2) zoonyma utvořená od antroponym, toponym a jiných vlastních jmen;
- 3) zoonyma utvořená od podstatných všeobecných jmen a neurčených názvů.⁶¹⁾

čmeliak Smeliak – čiže Mená hrdinov v detskej literatúre, *Onomastický zpravodaj ČSAV* 27, 1986, s. 57–82.

⁶⁰⁾ W. Budziszewska, *Nazwy rzek w funkcji psich imion*, *Onomastica* 33, 1989, s. 235–237; viz též, *Z bułgarskich imion własnych zwierząt domowych (na tle porównawczym)*, *Z polskich studiów slawistycznych* 5, Warszawa 1978, s. 463–468; W. Budziszewska – D. Kęska, *Zoonimia gminy Buczek w województwie sieradzkim*, *Rozprawy Komisji Języko-oznawczej ŁTJ* 34, 1988, s. 287–292.

⁶¹⁾ Viz M. Opělová-Károlyová, o. c. v pozn. 42; srov. K. Palkovič, o. c. v pozn. 34.

Z 90. let pochází krátká práce napsaná D. Šlosarem Proč se Proškovi psi jmenovali Sultán a Tyrl.⁶²⁾

Do poslední dekády 20. století se datuje vědecký zájem o urbozoonymii, a to díky polskému lingvistovi J. Strutyńskému. Strutyński je autorem jediného většího zpracování městské zoonymie *Urbozoonimia polska*.⁶³⁾ V této práci se setkáváme s první rozšířenou klasifikací vlastních jmen „pokojových“ zvířat žijících v městském prostředí.

Schéma nabízené Strutyńským se zdá odlišné od výše zmíněných. Celý sebraný materiál autor dělí na jména „motivovaná“ a „nemotivovaná“. Rozdíl mezi skupinou „motivovaných“ a „nemotivovaných jmen“, jak Strutyński uvádí, je v tom, že „*Imiona niemotywowane powstają wskutek wyzyskania źródła inspiracji zewnętrznej w stosunku do nazywanego zwierzęcia bez nawiązania do jakichkolwiek jego cech*“.⁶⁴⁾ Celé schéma je založeno na následujících kritériích:

1) zdroj inspirace;

2) zoonymický základ;

3) způsob interpretace:

A) z hlediska obsahu uvádí dvojí dělení:

a) vzhledem k informativnímu obsahu na úplný a neúplný;

b) vzhledem k pramenu inspirace na interpretaci bez sémantické motivace a se sémantickou motivací;

B) z hlediska tvaru na: jednoduchý a rozvinutý;

4) způsob použití: jména primární a sekundární;

5) struktura jména: derivovaná a metaforická;

6) druh motivování: jména motivovaná přímo a jména motivovaná nepřímě.

S rozdělením na jména motivovaná a nemotivovaná se setkáváme také v slovenských člancích.⁶⁵⁾

Strutyński je také autorem početných prací rozvíjejících téma zoonymie, v nichž upozorňuje např. na formální stránku vzniku zoonym, ale také na činitele ovlivňující proces nominace těchto jednotek.⁶⁶⁾

⁶²⁾ D. Šlosar, Proč se Proškovi psi jmenovali Sultán a Tyrl. In: D. Šlosar, Tisíciletá, Praha 1990, s. 57–58.

⁶³⁾ J. Strutyński, o. c. v pozn. 6.

⁶⁴⁾ J. Strutyński, o. c. v pozn. 6, s. 39.

⁶⁵⁾ P. Odaloš, Zoonymá na strednom Slovensku. Mená kráv, býkov, volov, koní a kobýl. In: M. Majtán (ed.), 12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“. Prešov 25.–26. októbra 1995, Prešov 1996, s. 297–303.

⁶⁶⁾ J. Strutyński, *Imiona zwierząt pokojowych*, *Onomastica* 38, 1993, s. 203–234; týž, *Tendencje słowotwórcze w polskiej zoonimii*, *Język Polski* 73, 1993, s. 49–58; týž, *Wpływy*

V současné době se zkoumá hlavně ruřozoonymie a urbozoonymie, přičemž oba druhy výzkumu nelze srovnávat.

Za příklad článků z konce 20. a počátku 21. století můžeme uvést např.: Nazewnictwo zoonimiczne w środowiskach wiejskich i miejskich napsaný Strutyńským a Warchołem,⁶⁷⁾ dále Formy derywowane na tle tak zwanych nazw prymarnych w urbozoonimii Elbląga z pera J. Glaznatové,⁶⁸⁾ Zoonimiczne tendencje nazewnicze w języku mówionym mieszkańców wsi Pomorza Zachodniego od B. Frankowské-Kozakové,⁶⁹⁾ Przewiska i wyzviska zwierząt od J. Obarý,⁷⁰⁾ Wpływ języka niemieckiego na powstanie współczesnych zoonimów od K. Długosze,⁷¹⁾ Jména zvířat v Demlově Mohyle napsaný L. Klimešem,⁷²⁾ Výzkum zoonym od N. Kvítkové,⁷³⁾ dva články z pera E. Hájkové⁷⁴⁾ a dále několik článků od A. Kołodziejové.⁷⁵⁾

telewizji na zoonimie miejską. In: Z. Kurzowa – W. Śliwiński (eds.), Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej), Kraków 1994, s. 243–259.

⁶⁷⁾ J. Strutyński – S. Warchoł, Nazewnictwo zoonimiczne w środowiskach wiejskich i miejskich. In: R. Mrózek (ed.), Nazwy własne w języku, kulturze, komunikacji społecznej, Katowice 2004, s. 99–129.

⁶⁸⁾ J. Glaznat, Formy derywowane na tle tak zwanych nazw prymarnych w urbozoonimii Elbląga. In: J. Duma (ed.), Onomastyka regionalna, Olsztyn 200, s. 80–88.

⁶⁹⁾ B. Frankowska-Kozak, Zoonimiczne tendencje nazewnicze w języku mówionym mieszkańców wsi Pomorza Zachodniego, Prace Językoznawcze 5, Szczecin 2003, s. 39–49.

⁷⁰⁾ J. Obara, Przewiska i wyzviska zwierząt. In: S. Warchoł (ed.), Przewiska i przydomki w językach słowiańskich, Vol. 1, Lublin 1998, s. 275–316.

⁷¹⁾ K. Długosz, Wpływ języka niemieckiego na powstawanie współczesnych zoonimów. In: A. Belchnerowska – J. Ignatowicz-Skowrońska (eds.), Nazewnictwo pogranicza Polski. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej, Świnoujście, 22–24 maja 1997 r., Szczecin 1999, s. 163–175.

⁷²⁾ L. Klimeš, Jména zvířat v Demlově Mohyle, Acta onomastica 48, 2007, s. 267–268.

⁷³⁾ N. Kvítková, o. c. v pozn. 5, s. 292–297.

⁷⁴⁾ E. Hájková, Vlastní jména „domácích mazlíčků“ městských dětí, Slovo o slove 15, 2009, s. 75–83; táž, o. c. v pozn. 3, s. 172–178.

⁷⁵⁾ A. Kołodziej, Přípony k tvoření urbozoonymických jednotek v polštině a češtině. In: I. Pospíšil (ed.), Areálová slavistika a dnešní svět. Monografie z filologicko-areálových studií, Brno 2010, s. 147–156; A. Kołodziej – P. Fojtů, Leksykograficzne opracowanie jednostek urbozoonimicznych w językach słowiańskich: problematyka gromadzenia i próba systematyzacji materiału. Projekt słownika urbozoonimów słowiańskich. In: M. Biolik – J. Duma (eds.), Chrematonimia jako fenomem współczesności, Olsztyn 2011, s. 259–269; A. Kołodziej, Urbozoonyma versus antroponyma. In: M. Půža – J. Konečný (eds.), Dialog kultur VI. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 18.–19. ledna 2011 v Hradci Králové, Brno 2011; táž, Діахронічний і синхронічний аспект зoonімічних досліджень, Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Випуск 56. Частина 1, Львів 2012, с. 257–263.

Informaci o zoonymech, hlavně jménech zvířat žijících v městském prostředí, poskytují webové stránky, na nichž nacházíme např. diáře se seznamy zvířecích jmen.⁷⁶⁾

Závěrem můžeme říci, že zájem o zoonomastickou tematiku má dost dlouhou tradici. Vědecká pozornost byla věnovaná především ruozoonomastickému výzkumu. Můžeme konstatovat, že zoonymie je nejlépe zpracovaná v polském prostředí. Další zpracování zvířecích jmen ve slovanském prostředí jistě obohatí onomastický výzkum.

*Institut Filologii Polskiej
Uniwersytet Wrocławski
Plac Nankiera 15
50 140 Wrocław
Poland
jaginja@wp.pl*

Literatura

- J. Bubak, Nazwy zwierząt domowych z terenu Sądeczyny w dokumencie z końca XVII wieku, *Rocznik Sądecki* 15/16, 1974–1977, s. 391–403.
- J. Bubak, Nazwy psów rasowych (na podstawie materiału z krakowskiej kartoteki Polskiego związku Kynologicznego). In: S. Warchoł (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996, s. 185–198.
- J. Bubak, Zoonimia – nazwy zwierząt. In: E. Rzetelska-Feleszko (ed.), *Polskie nazwy własne*, Kraków 2005, s. 329–336.
- J. Bubak – A. Wilkoń, Z problematyki nazw własnych koni, *Język Polski* 49, 1969, s. 291–269.
- W. Budziszewska, Z bułgarskich imion własnych zwierząt domowych (na tle porównawczym), *Z polskich studiów slawistycznych* 5, Warszawa 1978, s. 463–468.
- W. Budziszewska, Nazwy rzek w funkcji psich imion, *Onomastica* 33, 1989, s. 235–237.
- W. Budziszewska, Imiona bułgarskich zwierząt domowych, *Onomastica* 39, 1994, s. 205–228.
- W. Budziszewska – D. Kęska, Zoonimia gminy Buczek w województwie sieradzkim, *Rozprawy Komisji Językoznawczej ŁTJ* 34, 1988, s. 287–292.
- J. S. Bystron, Nazwy własne psów, *Prace i Materiały Etnograficzne* 6, 1947, s. 153–163.
- K. Dejna, Terenowe nazwy śląskie, *Onomastica* 2, 1956, s. 103–126.
- B. Dembowski, Nazwy krów, *Wisła* 14, 1891, s. 658.
- K. Długosz, Wpływ języka niemieckiego na powstawanie współczesnych zoonimów.

⁷⁶⁾ Viz např.: Jména psů, <http://jmena-psu.cz/>; Mojpupil.pl, <http://mojpupil.pl/>.

- In: A. Belchnerowska – J. Ignatowicz-Skowrońska (eds.), *Nazewnictwo pogranicza Polski. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej, Świnoujście, 22–24 maja 1997 r.*, Szczecin 1999, s. 163–175.
- S. Drahošová, *Archívne pramene o menách koní vo fondoch Štátneho oblastného archívu v Nitre*. In: E. Krošláková (ed.), *Jazyková a mimojazyková stránka vlastných mien. 11. slovenská onomastická konferencia. Nitra 19.–20. mája 1994. Sborník referátov*, Bratislava 1994, s. 194–197.
- M. Fedorowski, *Lud okolic Żarek, Siewierza i Pilicy, jego zwyczaje, sposób życia, obrzędy, podania, gusła, zabobony, pieśni, zabawy, przysłowia, zagadki i właściwości mowy, 1–2*, Warszawa 1888–1889.
- B. Frankowska-Kozak, *Zoonimiczne tendencje nazewnicze w języku mówionym mieszkańców wsi Pomorza Zachodniego*, *Prace Językoznawcze* 5, Szczecin 2003, s. 39–49.
- P. Galas, *Nazwy krów z przyrostkiem -ula w powiecie bocheńskim*. In: S. Hrabec (ed.), *Symbolae philologicae in honorem Vitoldi Taszycki*, Wrocław 1968, s. 85–90.
- J. Glaznat, *Formy derywowane na tle tak zwanych nazw prymarnych w urbozoonimii Elbląga*. In: J. Duma (ed.), *Onomastyka regionalna*, Olsztyn 2006, s. 80–88.
- J. Głowacki, *Imiona własne zwierząt w Ogrodzie Fauny Polskiej w Bydgoszczy*, *Język Polski* 72, 1992, s. 151–153.
- H. Górniewicz, *Zawołania zwierząt domowych w Sztumskim. Osiągnięcia i postulaty w dziedzinie badań onomastycznych w Polsce*, *Onomastica* 5, 1959, s. 451–462.
- H. Górniewicz, *Zoonimia Powiśla Gdańskiego*, *Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze* 2, 1973, s. 41–55.
- H. Górniewicz, *Zoonimia*. In: H. Górniewicz (ed.), *Wstęp do onomastyki*, Gdańsk 1988, s. 88–94.
- E. Hájková, *Jména pro české domácí mazlíčky*. In: J. David – M. Čornejová – M. Harvalík (eds.), *Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky. IV. česká onomastická konference 15.–17. září 2009, Ostrava – Praha 2010*, s. 172–179.
- E. Hájková, *Vlastní jména „domácích mazlíčků“ městských dětí*, *Slovo o slove* 15, 2009, s. 75–83.
- J. Hasmanová, *Jména koní v západních Čechách*, *Onomastický zpravodaj ČSAV* 28, 1987, s. 121–122.
- E. Jakus-Borkowa, *Nazwy własne zwierząt ogrodów zoologicznych w Opolu i we Wrocławiu*. In: S. Warchoń (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996, s. 199–215.
- K. Kálal – M. Kálal, *Slovenský slovník z literatury aj nářečí. (Slovensko-český diferenciální)*, Banská Bystrica 1923.
- L. Klimeš, *Jména zvířat v Demlově Mohyle*, *Acta onomastica* 48, 2007, s. 267–268.
- A. Kołodziej, *Přípony k tvoření urbozoonymických jednotek v polštině a češtině*. In:

- I. Pospíšil (ed.), *Areálová slavistika a dnešní svět. Monografie z filologicko-areálových studií*, Brno 2010, s. 147–156.
- A. Kołodziej, *Urbozoonyma versus antroponyma*. In: M. Půža – J. Konečný (eds.), *Dialog kultur VI. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 18.–19. ledna 2011 v Hradci Králové*, Brno 2011.
- A. Kołodziej, *Діахронічний і синхронічний аспект зоонімічних досліджень*, *Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Випуск 56. Частина 1*, Львів 2012, с. 257–263.
- A. Kołodziej – P. Fojtů, *Leksykograficzne opracowanie jednostek urbozoonimicznych w językach słowiańskich: problematyka gromadzenia i próba systematyzacji materiału. Projekt słownika urbozoonimów słowiańskich*. In: M. Biolik – J. Duma (eds.), *Chrematonimia jako fenomen współczesności*, Olsztyn 2011, s. 259–269.
- Ľ. Králik, *Hydronymia versus zoonymia (o pôvode niektorých zooným)*, *Slovenská reč* 58, 1993, s. 156–164.
- E. Krošláková, *Mená osob a zvierat v súčasnej detskej literatúre*. In: M. Majtán (ed.), *Aktuálne úlohy onomastiky z hľadiska jazykovej politiky a jazykovej kultúry. Zborník príspevkov z 2. československej onomastickej konferencie (6.–8. mája 1987 v Smoleniciach)*, Bratislava 1989, s. 361–367.
- E. Krošláková (ed.), *Jazyková a mimojazyková stránka vlastných mien. 11. slovenská onomastická konferencia. Nitra 19.–20. mája 1994*, Bratislava 1994.
- N. Kvítková, *Výzkum zoonym*. In: J. David – M. Čornejová – M. Harvalík (eds.), *Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky. IV. česká onomastická konference 15.–17. září 2009*, Ostrava – Praha 2010, s. 292–297.
- B. Lindert, *Przyrostki służące do tworzenia nazw zwierząt na terenie Serbii i Chorwacji*, *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej* 9, 1970, s. 235–242.
- M. Majtán (ed.), *12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“*. Prešov 25.–26. októbra 1995, Prešov 1996.
- M. Majtán, *Pomenúvanie kráv na Slovensku začiatkom 18. storočia (motivácia imien podľa súpisov bytčianskeho panstva)*, *Acta onomastica* 50, 2009, s. 152–158.
- W. Matlakowski, *O nazwach krów na podstawie rękopisu z zeszłego wieku*, *Wisła* 3, 1889, s. 901–906.
- A. Mokronowski, *Księga stad koni czystej krwi wydana przez Dyрекcję Towarzystwa Wyścigów Konnych w Królestwie Polskim*, Warszawa 1870.
- M. Nábělková, *Pes Zagroš a sučka Zadvá, vlk Hlt, lev Lev, čmeliak Smeliak – čiže Mená hrdinov v detskej literatúre*, *Onomastický zpravodaj ČSAV* 27, 1986, s. 57–82.
- R. J. Nižnanský, *Príspevok k chovu koní na juhozápadnom Slovensku (Brestovany)*, *Slovenský národopis* 14, 1969, s. 123–161.
- M. M. Nowakowska, *O Amikach, Czikach i innych imionach psów nie tylko rasowych*. In: T. Michalewski (ed.), *Współczesna leksyka*, cz. 2, Łódź 2001, s. 49–51.

- J. Obara, Przewiska i wyzwiska zwierząt. In: S. Warchoń (ed.), Przewiska i przydomki w językach słowiańskich, Vol. 1, Lublin 1998, s. 275–316.
- P. Odaloš, Zoonymá na srednom Slovensku. Mená kráv, býkov, volov, koní a kobýl. In: M. Majtán (ed.), 12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“. Prešov 25.–26. októbra 1995, Prešov 1996, s. 297–303.
- M. Opělová-Károlyová, Zoonomastika v Maďarsku. In: M. Majtán (ed.), 12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“. Prešov 25.–26. októbra 1995, Prešov 1996, s. 334–338.
- M. Opělová-Károlyová, Zoonymá na južnom Slovensku. In: S. Warchoń (ed.), Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich, Lublin 1996, s. 85–89.
- K. Palkovič, Slovenské nárečové mená domácich zvierat. In: M. Jurkovič (ed.), Agrikultúra. Zborník poľnohospodárskeho múzea v Nitre 8, Nitra 1969, s. 169–178.
- K. Palkovič, Názvy plemien domácich zvierat. In: M. Jurkovič (ed.), Agrikultúra. Zborník poľnohospodárskeho múzea v Nitre 13, Nitra 1975, s. 97–98.
- F. Pluta, Nazwy zwierząt domowych z XVIII wieku. In: H. Borek (ed.), Wokół języka. Rozprawy i studia poświęcone pamięci profesora Mieczysława Szymczaka, Wrocław 1988, s. 325–328.
- J. Podolák, Ľudové názvy oviec ako prameň etnografického štúdia pastierstva v Karpatoch, Slovenský národopis 26, 1978, s. 601–625.
- R. Przybytek – K. Rymut (eds.), Bibliografia onomastyki polskiej (od roku 1981 do roku 1990 włącznie), Kraków 1992.
- H. Puk-Bugalska, Zawołanie zwierząt domowych w ziemi chełmińsko-dobrzyńskiej, Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego WSP w Gdańsku 2, 1962, s. 177–198.
- S. Rospond, Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych, Wrocław 1957.
- K. Rymut (ed.), Bibliografia onomastyki polskiej (od roku 1971 do roku 1980 włącznie), Wrocław 1983.
- E. Rzetelska-Feleszko – A. Cieślikowa – J. Duma (eds.), Słowiańska onomastyka. Encyklopedia. T. 2, Warszawa – Kraków 2003.
- J. Setkowicz, Uwagi o imionach psów na halach Beskidu Śląskiego, Poradnik Językowy 5, 1976, s. 412–415.
- J. Setkowicz, Nazwy psów pasterskich na południowych halach pasma babiogorskiego, Język Polski 64, 1984, s. 355–357.
- J. Setkowicz, Zawołania psów owczarskich na szałasach halnych Babiej Góry i masywu pilczańskiego po stronie północnej, Język Polski 65, 1985, s. 284–288.
- W. Siarkowski, Nazwy krów, Wisła 5, 1881, s. 922.
- E. Siatkowska, Zachodniosłowiańskie zawołania na zwierzęta, Warszawa 1976.
- J. Spal, Jména našich psů a koček, Zprávy Kruhu přátel českého jazyka, 1965, leden, s. 11–17. Výtah ve Zpravodaji Místopisné komise ČSAV 7, 1966, s. 146–148.

- G. Surma, Nazwy zwierząt w gminie Debrzno w województwie słupskim, *Onomastica* 32, 1982, s. 169–181.
- J. Strutyński, *Polskie nazwy ptaków krajowych*, Wrocław 1972.
- J. Strutyński, Imiona zwierząt pokojowych, *Onomastica* 38, 1993, s. 203–234.
- J. Strutyński, Tendencje słowotwórcze w polskiej zoonimii, *Język Polski* 73, 1993, s. 49–58.
- J. Strutyński, Wpływ telewizji na zoonimię miejską. In: Z. Kurzowa – W. Śliwiński (eds.), *Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej)*, Kraków 1994, s. 243–259.
- J. Strutyński, *Urbozoonimia polska*, Kraków 1996.
- J. Strutyński, Zoonimia miejska. Próba klasyfikacji. In: S. Warchoń (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996, s. 217–228.
- J. Strutyński – S. Warchoń, Nazewnictwo zoonimiczne w środowiskach wiejskich i miejskich. In: R. Mrózek (ed.), *Nazwy własne w języku, kulturze, komunikacji społecznej*, Katowice 2004, s. 99–129.
- D. Šlosar, Proč se Proškovi psi jmenovali Sultán a Tyrl. In: D. Šlosar, *Tisíciletá*, Praha 1990, s. 57–58.
- R. Šrámek, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno 1999.
- B. Téma, Jména skotu a koní na východním Těšínku, *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV* 11, 1970, s. 54–63.
- S. Tomaszewska, Nazwy własne zwierząt łódzkiego Ogrodu Zoologicznego, *Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego* 25, 1979, s. 109–122.
- S. Tomaszewska, O imionach i przydomkach psów rasowych, *Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego* 29, 1983, s. 61–81.
- P. Tvrđý, *Slovenský frazeologický slovník*. 2. vyd., Praha – Prešov 1933.
- S. Utěšený, Vlastní jména osob a zvířat u Čechů na jihu rumunského Banátu, *Naše řeč* 47, 1964, s. 208–216.
- S. Utěšený, O jménech krav na Jičínsku, *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV* 3, 1962, s. 210–216.
- S. Warchoń, Nazwy własne krów w kilku zabytkach rękopiśmienniczych z końca XVII i XVIII wieku, *Onomastica* 7, 1961, s. 327–351.
- S. Warchoń, Znaczenie dialektologii w badaniach z zakresu zoonimii ludowej. In: M. Basaj – W. Boryś – H. Popowska-Taborska (eds.), *Slawistyczne Studia Językoznawcze. Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica* 2, Wrocław 1987, s. 195–210.
- S. Warchoń, Nouvelles tendances dans la formation de systèmes zoonymiques dans les langues slaves. In: E. M. Närhi (ed.), *Proceedings of the XVIIth International Congress of Onomastic Sciences. Helsinki 13–18 August 1990. Vol. 2*, Helsinki 1990, s. 468–475.

- S. Warchoń, *Kwestionariusz do badań zoonimii ludowej w Polsce (na tle słowiańskim)*, Lublin 1993.
- S. Warchoń, *Systemy zoonimiczne w gwarach mieszanych i przejściowych wschodniej Lubelszczyzny*. In: S. Warchoń (ed.), *Systemy onomastyczne w słowiańskich gwarach mieszanych i przejściowych*, *Rozprawy Sławistyczne* 7, Lublin 1993, s. 319–362.
- S. Warchoń, *Tradycja i współczesność w polskiej zoonimii (na tle słowiańskim)*. In: S. Warchoń (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996, s. 159–170.
- S. Warchoń (ed.), *Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich*, Lublin 1996.
- S. Warchoń, *Genetyczne i strukturalnie-semantyczne związki między antroponimią śląską i zoonimią ludową*. In: R. Łobodzińska. (ed.), *Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość polskiej onomastyki*, Wrocław 2003, s. 69–76.
- S. Warchoń, *Etnogeneza Słowian w świetle słowiańskiej tradycyjnej zoonimii ludowej (Problematyka wybrana)*, *Folia Onomastica Croatica* 12–13, 2003–2004, s. 559–572.
- S. Warchoń, *Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej: słowiańskie nazwy własne zwierząt domowych i udomowionych zwierząt dzikich w środowiskach wiejskich*. T. 1 a 2, Lublin 2009.
- E. Wolański, *Księga rodowa koni czystej krwi angielskiej i arabskiej wraz z ich pochodzeniem znajdujących się w Galicji*, Lwów 1857.
- W. Ziembicki, *Jana Ostroroga – „Nomenklatura ogarów“*, *Język Polski* 19, 1934, s. 40–48.
- P. Zwoliński, *Mieście zoonimów w onomastice*, *Onoma* 22, 1978, s. 491–495.
- P. Zwoliński, *Wstęp do bizontonomii*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze* 8, 1982, s. 177–180.